

Forslag til: Inatsisartutlov nr. xx af xx. xxx 2020 om orlov i forbindelse med graviditet, fødsel og adoption

(Naalakkersuisoq for Sociale Anliggender, Familie og Justitsområdet)

Forelæggelsesnotat

(Naalakkersuisoq for Sociale Anliggender, Familie og Justitsområdet)

1. behandling

Naalakkersuisut er glade for at kunne fremlægge forslag til en ny Inatsisartutlov om orlov i forbindelse med graviditet, fødsel, og adoption.

Familien udgør fundamentet for vores samfund, og familiernes trivsel er altafgørende, når vi arbejder med at forbedre vilkårene for vores børn og unge. Naalakkersuisut har løbende overvejet, hvordan man kan skabe bedre vilkår for børnefamilierne, herunder gennem forbedring af forholdene omkring orlov i forbindelse med graviditet, fødsel og adoption.

Dette forslag vil medføre flere forbedringer i forhold til den nugældende Inatsisartutlov.

Forslaget har først og fremmest til formål at indføre en barselsfond for det private arbejdsmarked. Med etableringen af denne fond sikrer vi væsentligt forbedrede vilkår for forældre på orlov. Mange forældre har fravalgt orloven, fordi barselsdagpengene ikke har udgjort et tilstrækkeligt forsørgelsesgrundlag. Dette skal fonden hjælpe med at rette op på.

Barselsfonden er en solidarisk fond, der sikrer, at udgifter til løn under orlov fordeles mere ligeligt blandt arbejdsgiverne. Når en arbejdsgiver i dag vil give en ansat ret til løn under orlov, skal arbejdsgiveren betale hver en krone af egen lomme, og samtidig have penge til en afløser. Det er ikke billigt, og konsekvenserne af dette er blandt andet, at unge kvinder bliver valgt fra til jobsamtalen, og at der på nogle arbejdspladser bliver set ned på fædre, der tager del i orloven. Med en barselsfond kan arbejdsgiveren få udgifterne til løn dækket af fonden. På den måde kan vi sikre privatansatte forældre ret til løn under orlov, uden at den enkelte arbejdsgiver skal betale omkostningerne alene.

Erfaringer fra andre lande tyder på, at barselsfondene er medvirkende til at forbedre ligestilling på arbejdsmarkedet. Arbejdspladser fravælger i mindre grad kvinder i den fødedygtige alder, og fædre tager barsel i længere tid.

Med forslaget får forældre som udgangspunkt ret til at beholde 80 % af deres løn, mens de er på orlov. Lønnen kan dog aldrig være lavere end satsen for barselsdagpenge. Ansatte vil stadig få fuld løn, hvis de har en aftale eller overenskomst, der giver dem ret til fuld løn.

Barselsfonden finansieres af en øremærket forhøjelse af arbejdsmarkedsafgiften for de private arbejdsgivere. Herudover bidrager Selvstyret årligt med et beløb, som svarer til den nuværende udgift til barselsdagpenge for privatansatte.

For at holde udgifterne til barselsfonden på et rimeligt og solidarisk niveau, indeholder forslaget en maksimumssats. Maksimumssatsen er en grænse for, hvor meget arbejdsgiveren forpligtes til at udbetale i løn, og bagefter kan få dækket af barselsfonden. Maksimumssatsen fastsættes af Inatsisartut på baggrund af en indstilling fra barselsfondens bestyrelse.

Herudover implementeres Inatsisartutbeslutning om forlængelse af orlov før fødslen, som blev fremsat på FM 2019/53. Forslaget giver dermed gravide ret til at gå på orlov, når der er 4 uger til fødslen.

Det er en stor sorg at miste et barn. Efter de nuværende regler vil forældre, der mister et barn inden for de første 15 henholdsvis 19 uger efter fødslen, være berettiget til at beholde denne del af orloven. Hvis barnet derimod dør under forældreorlovsperioden, vil deres ret til orlov ophøre samme dag. Vi kan ikke bære sorgen for forældrene, men vi kan forbedre reglerne og give forældrene tid til at komme sig. Med forslaget giver vi derfor begge forældre ret til fravær i minimum 4 uger, hvis de mister et barn under orloven.

De nuværende orlovsregler tager ikke hensyn til kvinder, der efter en lægefaglig anbefaling henvises til at føde på et fødested uden for deres hjemsted. Nogle kvinder skal rejse til fødestedet, før deres ret til orlov før fødslen starter. Med forslaget gives kvinder derfor ret til fravær fra den dag, de rejser for at føde.

Herudover forbedres de økonomiske forhold for lavindkomstfamilierne.

Retten til barselsdagpenge beregnes på baggrund af, hvor mange timer, man har arbejdet de seneste 13 uger, før orloven starter. Dette ændres der ikke på. Dog ændres metoden for, hvordan timerne beregnes.

En mor, der bliver sygemeldt i graviditeten, vil i dag kunne risikere, at hendes gennemsnitlige timetal nedsættes. En far, der ikke kan arbejde på grund af råvaremangel eller dårligt vejr, vil på samme måde kunne se sine barselsdagpenge blive mindre for hver dag, han ikke kan arbejde. Det rettes der nu op på. Den nye beregningsmetode betyder, at forældre ikke bliver skåret i indkomst under orloven, når de i perioder op til orloven ikke har kunnet arbejde.

Reglerne om forældreorlovens sidste 4 uger er gjort mere fleksible. Forældre får nu mulighed for eksempelvis at vende tilbage på arbejdet på halv tid i 8 uger og samtidig være på halv orlov. Forældrene kan også vælge at udskyde op til 4 uger af forældreorloven til senere.

Alt i alt er der med forslaget sikret en række forbedringer for gravide og nybagte forældre.

Med disse bemærkninger overlader jeg forslaget til Inatsisartuts velvillige behandling.